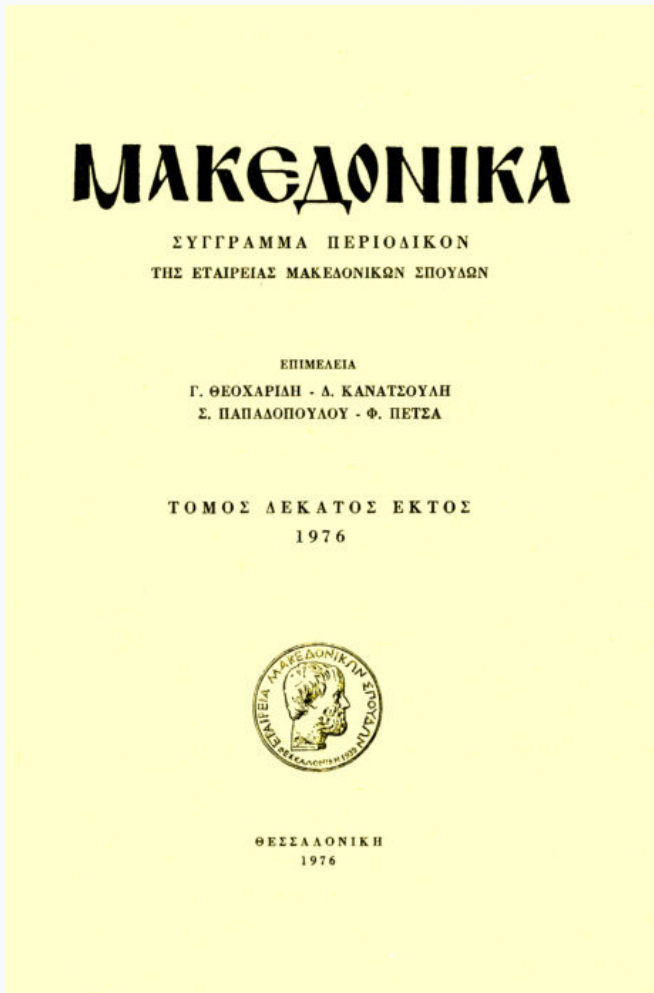

Μακεδονικά

Vol 16, No 1 (1976)

Συμφωνητικό εσαφιών του Hadzioglu Pazardzik της Δορβούτσας στα 1857

Χαραλ. Κ. Παπαστάθης

doi: [10.12681/makedonika.642](https://doi.org/10.12681/makedonika.642)

Copyright © 2014, Χαραλ. Κ. Παπαστάθης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Παπαστάθης Χ. Κ. (1976). Συμφωνητικό εσαφιών του Hadzioglu Pazardzik της Δορβούτσας στα 1857. *Μακεδονικά*, 16(1), 309–315. <https://doi.org/10.12681/makedonika.642>

ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ ΕΞΝΑΦΙΩΝ
ΤΟΥ HADŽIOGLU PAZARDŽIK ΤΗΣ ΔΟΒΡΟΥΤΣΑΣ ΣΤΑ 1857

Στή Βουλγαρική Έθνική Βιβλιοθήκη «Κύριλλος και Μεθόδιος» στή Σόφια, σώζεται ό ύπ' άριθμ. Π Α 7761 χειρόγραφος, χαρτώος καί σταχωμένος κώδικας, πού στο παράφυλλό του φέρει τήν προμετωπίδα: «1857/² Κόνδικα τών Ρουφετειών /³ Ραπατάων καί Άμπατζίδων /⁴ Βαζαρτζίκη α. Αύγουστου»*. Τό «Βαζαρτζίκη» δέν είναι τό σημερινό Pazardžik (παλ. Tatar Pazardžik), αλλά ή κομόπολη τής Δοβρουτσᾶς Hadžioğlu Pazardžik, πού με τήν άπελευθέρωση τής Βουλγαρίας όνομάστηκε Dobrič και μετά τό 1944 Tolbuhin¹.

Λίγα χρόνια άργότερα άπό τότε πού άρχισε νά γράφεται ό κώδικας, τό Hadžioğlu Pazardžik είχε 5.648 κατοίκους· 4.576 μουσουλμάνους, 653 Βουλγάρους, 225 Γύφτους, 192 Άρμενίους και 2 Έβραίους². Τήν ίδια εποχή άρχισε και ό κοινωνικο-οικονομικός μετασχηματισμός τής κομόπολης άπό γεωργικό κέντρο σε μεταπρατικό. Τά επαγγέλματα τών κατοίκων της, κατά τήν ίδια περίοδο, άντιστοιχοῦσαν σε 24,3% άγρότες, 16,8% εργάτες, 15,2% εμπόρους, 41,4% έπιτηδευματίες, 0,1% ύπηρετες, ενώ για τό ύπόλοιπο ποσοστό 2,1% δέν έχουμε σχετικές είδήσεις³. Στόν άστικό μετασχηματισμό συνέβαλε ευεργετικά ή διοργάνωση, άπό τά τέλη τοῦ 18ου αιώνα, ενός πανηγυριοῦ πού άπό τοπικό γεγονός εξελίχτηκε σε σημαντική έμποροπανήγυρη για τίς ευρωπαϊκές περιοχές τής αυτοκρατορίας τών σουλτάνων⁴. Τά όθωμανικά άρχεία τής κομόπολης καταγράφουν στοῦς φορολογικούς καταλόγους πενήντα περίπου επαγγέλματα και μᾶς πληροφοροῦν για άρκετές

*Εύχαριστώ τή φίλη κυρία Nadja Danova για τήν πολύτιμη βοήθειά της.

1. Βλ. Α. Κ u z e v, Za starite imena na grad Tolbuhin - Hadžioğlu Pazardžik i Dobrič, «Istoričeski Pregled» 1967, τχ. 2, 101-103.

2. Σύμφωνα με τά στοιχεία πού παραθέτει άπό τήν άπογραφή τοῦ 1866 ό Ν. T o d o r o v, Balkanskijat grad XV-XIX vek, Sofija 1972, σ. 327. Άντίθετα, κατά τοῦς Μ. Μ α ρ α β ε λ ά κ η - Ά. Β α κ α λ ό π ο υ λ ο, Αί προσφυγικάί έγκαταστάσεις έν τῇ περιοχῇ Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1955, σ. 11, στόν πληθυσμό τής κομόπολης άποτελοῦσαν «οί Έλληνες (τό πλείστον Γκαγκαούζοι) τήν μειονότητα. Οὔτε εκεί ύπήρχον Βούλγαροι».

3. Βλ. αναλυτικό πίνακα στοῦ Ν. T o d o r o v, ό.π., σ. 365.

4. Βλ. σχετικά L. B e š k o v, Panairüt v Hadži-oglu Pazardžik predi Osvoboždenieto, στόν τόμο «Našijat grad v minaloto. Sbornik ot statii na Bülgarskoto Istoričesko Družestvo. Klon Tolbuhin», Tolbuhin 1966, 34-42· Ν. T o d o r o v, ό.π., σ. 390-405· τοῦ ίδίου, Jar-marka v gorode Hadži-oglu Pazardžik v 70-h godah XIX v., «Slavjanski Arhiv», Moskva 1963· 116-139.

ἐμπορικές μισθώσεις και συναλλαγές, καθώς και γιά διάφορα ἐσνάφια¹. Πρέπει ὅμως νά τονιστῆ ὅτι ὁ ἀστικός μετασχηματισμός τοῦ πληθυσμοῦ δέν ἦταν ἀπόλυτος, μήτε γενικός. Τὸ Hadžioğlu Pazardžik παρέμενε βασικά ἀγροτικό κέντρο. Τὰ 24,3% τῶν κατοικῶν του ἦταν ἀγρότες και τὰ 16,8% ἐργάτες πού ἀπασχολοῦνταν μὲ τὶς γεωργικὲς καλλιέργειες, ἐνῶ ἀντίθετα ἡ γειτονικὴ Σιλίστρα, γιά τὴν ὁποία ἐπίσης σώζονται πλούσια ὀθωμανικά ἀρχεῖα, περιελάμβανε στὸν πληθυσμό της μόνο 9,7% ἀγρότες και 1,7% ἐργάτες γῆς².

Ἡ κοινωνικο-οικονομικὴ καθυστέρηση τοῦ Hadžioğlu Pazardžik σὲ σύγκριση μὲ τὴ Σιλίστρα, κατὰ τὴν ἴδια ἐποχὴ, φαίνεται και ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἐνῶ στὴν τελευταία οἱ φραγκοράφτες, πού εἶχαν ἐμφανισθῆ ἐκεῖνα τὰ χρόνια, εἶχαν πιά ἀπωθῆσει οἰκονομικά τοὺς παραδοσιακοὺς ἀμπατζήδες³, στὸ Hadžioğlu Pazardžik οἱ συντεχνίες τους παρέμεναν ἀκόμη ἀριθμητικὰ ἰσοδύναμες⁴. Στὸ Hadžioğlu Pazardžik, ἐπίσης, τὰ δύο αὐτὰ ἐσνάφια μὲ ὁμόφωνη ἀπόφαση συνομολόγησαν συμφωνητικό συνεργασίας πού γράφτηκε σὲ ξεχωριστὸ κώδικα, αὐτὸν πού ἀναφέραμε στὴν ἀρχή.

Ὁ κώδικας εἶναι γραμμένος στὴ βουλγαρικὴ γλώσσα και μὲ κυριλλικὰ γράμματα. Μετὰ τὸ συμφωνητικό, πού χωρίζεται σὲ προοίμιο και συμφωνία (φ. 4^v-5^v), περιέχει διάφορες λογιστικὲς ἐγγραφὲς σχετικὲς μὲ τὶς εἰσφορὲς και τὶς δαπάνες τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν προμετωπίδα τοῦ κώδικα, εἶναι γραμμένο στὰ ἑλληνικά και τὸ συμφωνητικό (προοίμιο φ. 2^v και κυρίως συμφωνητικό [«ἢ συμφωνία τῶν ἐσναφίων»] φ. 3^r) και προηγεῖται τοῦ βουλγαρικοῦ, μολονότι ἀπὸ τὶς ὑπογραφὲς πού ὑπάρχουν σποραδικὰ στὸν κώδικα και πού εἶναι σχεδὸν ὅλες γραμμένες στὸ κυριλλικό ἀλφάβητο⁵, κανένα ἀπὸ τὰ μέλη τῶν δύο συντεχνιῶν δέν φαίνεται νά ἦταν

1. Βλ. Liljana Šandanova-Stefka Angelova, Socialno-ikonomičesko razvitanje na grada XV-XIX v., Sofija 1974, σ. 145.

2. Βλ. N. Todorov, Balkanskijat grad, δ.π., σ. 365· τοῦ ἰδίου, Demografski i socialno-ikonomičeski oblik na grad Hadžioğlu Pazardžik prez 60-te—70-te godini na XIX v., στὸν τόμο «Našijat grad», δ.π., 15-33· τοῦ ἰδίου, The Balkan Town in the Second Half of the 19th Century, «Études Balkaniques» 5 (1969), τχ. 2, 42. Πρβλ. V. Tonen, Dobrudža prez Vŭzraždaneto, Varna 1973, σ. 36.

3. «Ἀμπατζήδες» δέν ἦταν μόνο οἱ ἔμποροι, ἀλλὰ και οἱ ράφτες ἀνδρικών ρούχων ἀπὸ «ἀμπά» (ἐγχώριο χοντρὸ μάλλινο ὕφασμα), βλ. Β. Δελγηάνα, Τὸ ἀμπατζηλῆκι στὴ Θράκη, «Ἀρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ Λαογραφικοῦ και Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ» 2 (1935-36) 56. Ἐλένης Βουραζέλη-Μαρινάκου, Αἶθρ Ἐθράκη συντεχνία τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, Θεσσαλονίκη 1950, σ. 60.

4. Βλ. N. Todorov, Balkanskijat grad, δ.π., σ. 366.

5. Στὸ φ. 8^r και μὲ ἡμερομηνία 15 Αὐγούστου 1857 περιέχονται οἱ ὑπογραφὲς ἐννιά μελῶν τοῦ ἐσναφίου τῶν ραφτάδων. Ἐκεῖ μόνο ἓνας ὑπογράφει στὰ ἑλληνικά, ὁ «γιοργὴ παρασκεβας». Σὲ ἐπόμενο φύλλο, ὅπου ὁ κατάλογος εἰσφορῶν τῆς 26 Ὀκτωβρίου 1859, μὲ ἑλληνικά γράμματα ὑπογράφουν ὁ ἴδιος ὁ «γιοργὴ παρασκεβας σοδρουζιε» (= και

Έλληνας. Τήν ύπαρξη τῶν ἑλληνικῶν ἐγγραφῶν πρέπει νά τήν ἀποδώσου-
με: α) στήν ἀναφορά τοῦ συμφωνητικοῦ στό ναό τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα,
πού ἀνῆκε στή δικαιοδοσία τοῦ ἐπιχωρίου μητροπολίτη τοῦ Οἴκουμενικοῦ
Πατριαρχείου, τοῦ ὁποίου ἐπίσημη γλώσσα ἦταν ἡ ἑλληνική, β) σέ λόγους
παραδοσιακοῦς, μιά καί οἱ πρῶτες συντεχνίες στό σημερινό βουλγαρικό
χώρο ἰδρύθηκαν καί ὀργανώθηκαν ἀπό Ἑλληνας, καί γ) στή βαθειά ἐπίδρα-
ση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καί τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων στοὺς Βουλγά-
ρους, οἱ ὅποιοι καί σέ περιοχές ὅπου δέν ὑπῆρχαν ἀνθηρῆς ἑλληνικῆς ἐστίας
θεωροῦσαν ἀπόδειξη κοινωνικῆς ἀνόδου τὸ νά ἑλληνίζουσιν, ἀκόμη καί στίς
παραμονές τῆς ἀνακήρυξης τῆς Ἑξαρχίας¹.

Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ προοιμίου καί τῆς συμφωνίας φαίνεται ὅτι ἀνά-
μεσα στά μέλη τῶν δύο συντεχνιῶν, ἀλλὰ καί ἀνάμεσα στά μέλη τοῦ καθε-
νὸς ἐσναφίου ξεχωριστά, εἶχαν ἐμφιλοχωρήσει διενέξεις καί ἀνταγωνισμοὶ
σχετικὰ μὲ τήν κυριακὴ ἀργία τῶν ἐργαστηρίων, τὴ μισθοδοσία τοῦ προσωπι-
κοῦ καί τήν πρόσληψη μαθητευομένων. Γι' αὐτὸ οἱ μαστορες τῶν ἐσναφίων
ἀποφάσισαν νά συνομολογήσουν συμφωνητικὸ ὁμονοίας καί συνεργασίας
τὸ 1857, στίς 27 Ἰουλίου, ἡμέρα πού ἐορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Παντε-
λεήμονα. Ἡ ἡμέρα αὐτὴ μᾶλλον θὰ γράφτηκε συμβολικά, μιά καί ἡ προμε-
τωπίδα τοῦ κώδικα ἔχει τὴν ἡμερομηνία «α. Αὐγούστου».

Ὅπως εἶπαμε παραπάνω, τὸ συμφωνητικὸ περιελάμβανε προοίμιο καί
συμφωνία. Ἄν ἐξαιρέσουμε τὴν κοινὴ στά δύο κείμενα διάταξη γιὰ τὸν ἐορ-
τασμὸ τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα —συνεχῆ ὑπενθύμιση τῶν ὄρων
τοῦ συμφωνητικοῦ—, κατὰ τὰ λοιπὰ τὰ κείμενα δέν περιεῖχαν κοινὲς διατάξεις.
Τὸ προοίμιο ἀναφέρεται στίς ὑποχρεώσεις τῶν συντεχνιῶν καί τῶν μελῶν
τοὺς πρὸς τὴν ἐκκλησία τοῦ προστάτη Ἁγίου, ἐνῶ ἡ συμφωνία ἀναφέρεται
σὲ καθαρὰ ἐπαγγελματικὲς σχέσεις καί δεσμεύσεις. Μὲ τὸ συμφωνητικὸ, τὰ
δύο ἐσνάφια δέν ἐνοποιήθηκαν, ἀλλὰ θέσπισαν ὑποχρεώσεις γιὰ νά ἀποφύ-
γουν πράξεις ἀθεμίτου ἀνταγωνισμοῦ, πού θὰ ὀδηγοῦσαν σὲ οικονομικῆς
ζημιές. Ἡ ἔλλειψη ἀρτίου ἐμπορικοῦ δικαίου στήν ὀθωμανικὴ αὐτοκρατο-
ρία, ἀκόμη καί στά μέσα τοῦ 19ου αἰῶνα, ἐπέβαλλε σὲ μεγάλῃ ἔκταση στοὺς
ἐνδιαφερομένους ἰδιῶτες νά καλύπτουν τὰ κενὰ τῆς νομοθεσίας μὲ συμφωνίες
πού προέβλεπαν γιὰ τοὺς παραβάτες ποινές, οἱ αὐστηρότερες ἀπὸ τίς ὁποῖες
ἦταν θρησκευτικοῦ περιεχομένου².

Σία), ὁ «στουχαν Δημοφ» καί ὁ «Ivan τώρτουφε Baltadžiw». Ὅλα τὰ ἄλλα τριαντατέσ-
σερα ὀνόματα εἶναι γραμμένα μὲ τὸ κυριλλικὸ ἀλφάβητο.

1. Βλ. γενικὰ Κ. Μυρτίλου Ἁποστολίδου, Ἡ τῆς Φιλιππουπόλεως ἱστορία
ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, Ἀθῆνα 1959, σ. 374 κ.έ.

2. Γιὰ τὴν ὀργάνωση τῶν οικονομικῶν συσσωματώσεων, βλ. Ν. Πανταζοπού-
λο, Ἑλλήνων συσσωματώσεις κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, Ἀθῆνα 1958, (ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ
περιοδικὸ «Γνώσεις»), σ. 18-19, ὅπου καί βιβλιογραφία.

Με τὸ προοίμιο ἀποφασίστηκαν τὰ ἐξῆς: α) Ὁρίστηκε ἡ ἡμέρα ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα ὡς κοινὴ γιορτὴ τῶν συντεχνιῶν. β) Μὲ ὑποχρεωτικὴ εἰσφορὰ ἐκ μέρους τῶν ἑσναφίων καὶ μὲ προαιρετικὴ εἰσφορὰ τῶν μελῶν τους, συγκεντρώθηκε ἕνα κεφάλαιο, μὲ τοὺς τόκους τοῦ ὁποῦ θὰ ἀντιμετωπίζονταν οἱ δαπάνες τῆς ἐκκλησίας, ποὺ γινόταν ἔτσι ναὸς κτητορικὸς. γ) Ἡ εἰσφορὰ τῶν ἑσναφίων καταβλήθηκε μόνον τὴν πρώτη χρονιά. Στὸ μέλλον τὸ κεφάλαιο θὰ αὐξάνοταν ἀπὸ τὶς εἰσφορὲς τῶν μελῶν. δ) Τὸ ὕψος τῆς εἰσφορᾶς κάθε μέλους θὰ καθοριζόταν ἀπὸ τὸ ἐσνάφι στὸ ὁποῖο ἀνήκε. ε) Ἡ συμμετοχὴ στὴν ἀντιμετώπιση τῶν δαπανῶν τοῦ ναοῦ ἔδινε στὰ μέλη τὴν ιδιότητα τοῦ κτήτορα. στ) Ἡ ἀπόφαση γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ ναοῦ κηρύχθηκε ἀμετάκλητη. ζ) Τυχὸν περισσεύματα τῶν εἰσοδημάτων θὰ ἐπενδύονταν μὲ τόκο καὶ ἐγγύηση, καὶ η) Γινόταν ἐπίκληση τοῦ προστάτη Ἁγίου γιὰ τὴν τιμωρία τῶν παραβατῶν τῶν παραπάνω ἀποφάσεων.

Στὸ δεύτερο κείμενο, τὴ συμφωνία, περιέχονταν οἱ παρακάτω ἀποφάσεις: α) Καθιέρωση τῆς κοινῆς γιορτῆς. β) Ὁριζόταν ἡ Κυριακὴ κάθε ἐβδομάδας ὡς ἡμέρα ἀργίας τῶν ἐργαστηρίων. Οἱ παραβάτες τῆς κυριακῆς ἀργίας ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ εἰσφέρουν τρεῖς ὀκάδες ἀγιοκέρι στὸ ναό. γ) Καθένας, ποὺ ἄνοιγε καινούργιο ἐργαστήριον, ὑποχρεωνόταν νὰ καταβάλλῃ στὸ ταμεῖο τοῦ ναοῦ ἕνα ποσὸ, τὸ ὕψος τοῦ ὁποῦ θὰ καθόριζαν οἱ πρωτομάστορες. δ) Οἱ «ἡπερέτες» (τσιράκια) δὲν εἶχαν δικαίωμα μισθοῦ κατὰ τὰ δύο πρῶτα χρόνια τῆς μαθητείας τους. Μόνον στὸν τρίτο χρόνο θὰ ἀμείβονταν μὲ ποσὸ, τὸ ὕψος τοῦ ὁποῦ θὰ καθόριζαν οἱ μάστορες. ε) Τὰ μέλη ὑποχρεώνονταν νὰ μὴ δεχθῶν στὸ ἐργαστήριό τους μαθητευόμενον, ποὺ εἶχε ἐγκαταλείψει τὴ δουλειά του σὲ ἄλλο ἐργαστήριον χωρὶς τὴ θέληση τοῦ μάστορά του. στ) Ἡ συμφωνία κηρυσσόταν ἀμετάκλητη, καὶ ζ) Κάθε παραβάτης ἐπαπειλοῦνταν μὲ τὴν κατάρρα τῶν ἑσναφίων, δηλ. μὲ τὴ θεία τιμωρία.

Τὸ προοίμιο καὶ ἡ συμφωνία, τόσο στὸ ἐλληνικὸ ὅσο καὶ στὸ βουλγαρικὸ κείμενό τους, δὲν ἔχουν ὑπογραφές¹. Δὲν πιστεύω ὅμως ὅτι ἡ ἔλλειψη αὐτῆ σημαίνει πὼς δὲν ἴσχυαν. Οἱ εἰσφορὲς ποὺ δίνονταν ἐπὶ ἀρκετὰ χρόνια—ὅπως βεβαιωνόμαστε ἀπὸ τὶς σχετικὲς ἐγγραφές τους στὸν κώδικα—ἀποδεικνύουν τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ συμφωνητικοῦ. Νομίζω ὅτι οἱ ὑπογραφές ποὺ ἀναφέρονται σὲ ποσὰ εἰσφορῶν στὸ φ. 8^r καὶ ἐξῆς, τέθηκαν καὶ γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τοῦ συμφωνητικοῦ, τὸ ὁποῖο καὶ παραθέτουμε στὴν ἐλληνικὴ του ἐγγραφή, ἀντιγράφοντάς το πιστὰ ἀπὸ τὸν κώδικα:

1. Στὸ φ. 3^v ὑπάρχει ἡ ἐγγραφή «Τὰ ὀνόματα τῶν Σηνδρομητῶν», χωρὶς ὅμως νὰ παρτίθεται κανένα ὄνομα.

Καλὸν ἐστὶν τὸ ἐκ Θεοῦ ἄρχεσθαι καὶ εἰς Θεὸν ² ἀναπαύεσθε ὁποῦ γὰρ φ. 2^φ
 ἴση δύω ἢ τρῆς συνηγμένη εἰς τὸ ὄνομα ³ αὐτοῦ ἐκῆ καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἔν μέσο
 αὐτῶν τούτων οὗτος. ⁴ ἐχόντων καὶ οἱ οἰποφανόμενη ἡμῆς προτομάστορες
 μαστόρι ⁵ καὶ λοιπὴ πάντες τοῦ εὐλογημένου ρουφειὸν τὸν ραπτάδον ⁶ καὶ
 ἀμπατζίδον ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελθόντες κινοὶ γνώμη καὶ ⁷ ὁμοφώνος ἀποφασί-
 σαμεν εἰς τοια ἑορτάζομεν κατ' ἔτος τὴν ⁸ 27 Ἰουλίου τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου
 μεγαλομάρτυρος καὶ ἡγῆμα ⁹ τικοῦ Παντελεῖμον τοῦ μεγάλου ἐψησίμος μὲ
 ἀρτοκλα ¹⁰ σίαν κόληβα καὶ ἀρχιερατικῆς λητουργίας καὶ νὰ ση ¹¹ νάξομεν ἐγ-
 γράφος καὶ ἐπιχίρας τὴν προερετικὴν βοῖθιαν ¹² καὶ συνισφορὰν τῶν ἑσναφίων
 καταγράφοντας καὶ τὰ ¹³ τήμια ὀνόματα αὐτῶν ὃς ἀκολούθος ἐμπροσθεν φέ-
 ναιτε. ¹⁴ Καὶ σηναχθίσας ἢ ποσότητα αὐτῶν εἰς τὰ γρόσια [] ¹⁵ καὶ θέλομεν
 τὰ δώση εἰς τόκον καὶ μὲ τὸν τόκον αὐτῶν νὰ ¹⁶ ἀπαντήσομεν τὰ ἔξοδα τοῦ
 καθεκάστου χρόνου εἰς τὴν ¹⁷ μνίμην του καὶ χορῆς εἰς τὸ ἔξῃς νὰ σηνάξομεν
 κανὲν ¹⁸ ὀβολὸν ἀπὸ τὸ ἐσνάφημας ὅση εἶναι ὑπογεγραμμένη καὶ ὅση ¹⁹ εἶναι
 ὁποῦ δὲν ἔδωσαν τὴν συνισφορὰν τοῦ ἑσναφίου προκεροῦ ²⁰ καὶ δὲν εἶναι γε-
 γραμμένη εἰς καθεκάστον χρόνον ἀπὸ αὐτοὺς ²¹ νὰ σηνάξοντε· καὶ ἤτις θέλη νὰ
 περάση εἰς τὴν Κόνδικα θέλη ²² δώση μίαν ποσότης καθὼς τὸ κρίνη εὐλογον
 τὸ ἐσνάφη δίδοντας ²³ νὰ υπογράφατε καὶ αὐτὸς εἰς τὸν Κόνδικα ὡς κτίτορ
 καὶ ²⁴ ἔτιωσ τοῦτου του ἀγαθοῦ ἔργου καθὼς καὶ ἡ πρότη.

²⁵ Καὶ μεσηνθίκην ἀναμεσόν μας ὅση εἶναι ὑπογεγρα ²⁶ μὲνη καὶ ἐπρόσφε-
 ραν τὴν τιαύτην σηρισφορὰν καὶ ἔγιαν ²⁷ ἔτιοι τοῦ ἀγαθοῦ τούτου καὶ θεαρέ-
 σθον ἔργον νὰ μνιμονεῦ ²⁸ οντε καὶ μετὰ τὸν θάνατόν τους αἰωνίως ὅσον σόζεται
 τὸ ἐσνά ²⁹ φιον τὸν ραπτάδον καὶ ἀμπατζίδον τὴν ὁμοφώνον ταῦτην ³⁰ συγκα-
 τάθεσιν καὶ ἀπόφασίν μας δὲν θέλη δηγιθῆ νὰ τὴν ³¹ ἀνατρέψη ἢ ἄλλη ὅση κα-
 νῆς οὔται τοῦ ἑσναφίου οὔτε τὸν ἄλλον ³² πατριετόν μας οὔτε ἀδελφὸν ἢ τὸν
 τέκνον μας ἀλλὰ θέλομεν ³³ καὶ ἀποφασίζομεν νὰ διατηροῦντε μέχρη συντελίαν
³⁴ αἰῶνων ἀπαρασάλευτα.

³⁵ Καὶ ὅσα περισσεύουν κατ' ἔτος ³⁶ νὰ δίδουν εἰς μέρος ἀσφαλῆ μὲ δύω
 ἐγγιγιάς με τόκον καὶ ³⁷ νὰ γράφονται εἰς τὸν Κόνδικα καθὼς τὸ ἴδιον ὡς
 ἐπραματο ³⁸ πληθῆ ἀφέτος τὸ 1857 ἔτος. ³⁹ καὶ ἐτοκίσθησαν ὡς ἐμπροσθεν
 φαίνοντε.

¹ ταῦτα ἔν κεφαλῆαις καταστρόσαντες ἐπηκαλούμεθα ² τὸν ἅγιον Θεὸν φ. 2^φ
 καὶ ἁγίου μεγαλομάρτυρος καὶ ἡγῆμα ³ τικοῦ Παντελεῖμον εἰς μὲν τοὺς βοῖ-
 θούοντας καὶ συντρέ ⁴ χοντας στὰ νὰ χαρίση ὕγιαν εὐτηχίαν καὶ τὰ καλὰ τοῦ
⁵ ἄβραάμ ἰσαὰκ καὶ ἰακώφ καὶ τὴν ἀντιμησθίαν ⁶ ἑκατονταπλασίονα παρὰ
 τοῦ μησταποδότου Θεοῦ καὶ ⁷ ἔν τὸ νὺν αἰώνῃ καὶ ἔν τὸ μέλοντῃ εἰς δὲ τοὺς
 ἐναντίους ὁμί ⁸ γένητο τὰ ἐναντία τούτων.

⁹ Ταῦτα τίνον οὗτος ἐγγρηθέντα ¹⁰ καὶ ἀνακηθέντα κινοὶ γνώμη κατα-
 στροθίσαν εἰς ¹¹ τὸν ἐκκλησιαστικῶν Κόδικα ἐπικεκυρημένον ταῖς ¹² ἰδίαις

ἡμῶν ὑπογραφὰς καὶ εἰς αἰώνιων μνημόσηνον καὶ ὁμόνιαν. |¹³ Βαζαρτζήκιον 27 ᾽Ιουλίου 1857

φ. 3^ε

ἡ συμφωνία τῶν ἑσναφίων

|² ἡ οἰποφαινόμενη ἑσνάφη ραπτάδων καὶ |³ ἀμπατζίδων ἐροτάζομεν τὴν μνίμην καὶ ᾽Εορτήν |⁴ τοῦ ἁγίου μεγαλομαρτυροῦ καὶ ἡγυματηκοῦ |⁵ Παντελεήμων καὶ μετὰ τὴν χάριν τὸ σήμερον ἡ ἐδρεθέν |⁶τες τὴν μνίμην ἀποφασίζομεν ὡς ἀκολουθῶς διὰ πάντα |⁷ νὰ σόζεται αὐτὸς ὁ νόμος καθὼς καὶ ὑπογραφόμεθα |⁸ διὰ νὰ τὸν κρατόμεν στερεῶν.

|⁹ ὅποιος ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἑσνάφια ἤθελεν ἀνίξη τὸ |¹⁰ ἐργαστηρίον τοῦ τὴν κυρικὴν υποχρεῖτε το νὰ δῆρι τοῦ |¹¹ ἁγίου Παντελεήμων τρῆς 3. ὀκάδες ἀγιοκέρη. |¹² ὅποιος δὲ πάλιν ἤθελεν ἀνίξη ἀργαστήριον τῆς αὐτῆς |¹³ τέχνης ὑποχρεῖτε το νὰ πληρώνη εἰς τὸ ταμίον τοῦ ἁγίου |¹⁴ Παντελεήμων διὰ ὅσον ἤθελεν κρίνη εὐλογον ἢ προτομαστόρη. |¹⁵ ὅποιος πάλιν ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἑσνάφια ἤθελεν πάρη |¹⁶ νέον καὶ ἀνίδεον ἠπερέτην το νὰ μάθη αὐτὴν τὴν τέχνην |¹⁷ θέλη το λάβη μετὰ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὅτη δύο ἔτη νὰ |¹⁸ δουλέψη εἰς τὸν μαστορίν τοῦ χορῆς ὀβολοῦ μιστόν. |¹⁹ εἰς τὸ δὲ τρίτον ἔτος ὅτι ἤθελεν κρίνη εὐλογον |²⁰ ἢ μαστόρη διὰ τὸν μιστόν τοῦ ἐκίνου ἤθελεν τοῦ δωθῆ. |²¹ ἐπόσχοντε αὐτὰ τὰ ἑσνάφια ὅτι ὀπίου μαστόρου |²² χωρὶς θελημά τοῦ ἤθελεν ἀφίση ὁ ἠπηρέτης τοῦ ἄλλο ἀπο |²³ τοὺς μαστόρους αὐτῶν τῶν ἑσναφίων νὰ μὴν δεχθῆ αὐτον |²⁴ τὸν ὑπερέτην. |²⁵ ἡ οἰποφαινόμενη ἑσναφια τοῦ ἁγίου Παντελεήμων θέλομεν κρατίξη ἀκριβὸς τούτον τὸν |²⁶ νόμον ὀπίος δὲ ἤθελεν ἀπατίση εἶναι ὑπὸ κατάρα |²⁷ διὰ καὶ εἰς ἔνδιξιν ὑπογραφόμεθα διὰ τὰς ἄνο συμφωνίας |²⁸ καὶ ἡποφαινόμεθα. |²⁹ Βαζαρτζήκιον 27 ᾽Ιουλίου 1857.

R É S U M É

Charalambos K. Papastathis, Accord de corporations de Hadžioglu Pazardžik, en Dobroudja, en 1857.

Le Codex No II A 7761 de la Bibliothèque Nationale de Bulgarie contient des textes concernant la collaboration des corporations des tailleurs et des abadjis (couturiers de vêtements faits avec une grosse étoffe de laine locale, l'«abas») à Hadžioglu Pazardžik (auj. Tolbuhin) en 1857. Le codex est écrit en bulgare; il comprend un accord des corporations et des listes de recettes et de dépenses de l'église de St. Pantéleimon de cette même ville. L'accord cependant est aussi écrit en grec. Le besoin d'éviter des antagonismes entre elles et de régler des questions professionnelles communes ont amené les deux corporations à conclure un accord dont l'observation était conditionnée par la protection de St. Pantéleimon. L'accord comporte un proemium et l'accord proprement dit. Le proemium contient les obligations pécuniaires des deux corporations et de leurs membres envers l'église de St. Pantéleimon; le texte de l'accord proprement dit fixe les obligations professionnelles des membres en ce qui concerne l'embauchage et le salaire des apprentis, le repos du Dimanche, etc. Suit la publication du texte grec de l'accord.